

sale en Joinville i Marco Polo; altrament veg. Zaccaria, *L'Elem. Ib. Li. It.*, i DCEC, s. v. *gacela*.

Gaserna, V. caserna

+GASIMA, +GATZIM, +GASAMA, mots locals d'Eivissa i algun punt de Mallorca per a 'bona acollida que es dona a algú, de menjar i beure', probablement de l'arrel aràbiga *hazan* 'emmagatzemar, guardar en el celler o rebost', que en vulgar de l'Est d'Espanya es pronunciava *hazâm* (d'aquí *mabẖzâm* d'on el nostre *magatzem*) i que des de la idea de 'rebost', 'celler' es degué passar a l'abundor de menges i begudes. □ 1.ª doc.: 1909 (*gasinada?*), *gasima* c. 1950 etc.

No els recullen cap dels dicc. balears, i sembla que a Mallorca és peculiar de la V. de Sóller, on me l'assenyalava l'enyorat i savi amic Miquel Arbona, en les setmanes que vaig passar-hi el 1953: *gasama* (*gəzámə*) «rebuda magnífica que es fa a algú», junt amb *gasamada*: «li van fer una *gasamada* grossa». Em preguntava jo si no seria encreuament de mots existents, potser *gatzara* i *salama/salema*. Però els sentits d'aquests no corresponen gaire, i les formes eivissenques, després conegudes, amb llur *i* i llur *-tz-* apunten cap un arabisme directe, i segurament provinent de la indicada arrel aràbiga, tan productiva en àrab magrebí i amb força descendència romànica.

Pérez Cabrero, en el seu glossari eivissenc de 1909, va incloure un «*gasinada*: alegría, satisfacción». Vaig demanar-ne confirmació i aclariment al Dr. Macabich i em respongué (1964): «Equívocament i mal expressat. No és *gasinada*, és *gasima*; en parli fa temps en el *Diari d'Eivissa*. S'ajunten uns quants amics (pocs), i mengen junts, fora de les hores de les principals menjades, per celebrar alguna cosa, o sols per divertiment: i diuen que *han fet una gasima*. O una *gasimeta*, per senyalar que han fet una festa o vega de poca importància. És paraula sols del camp. També es diu *fer un gatzim*, per expressar sols un trago de vi: *compare, veniu i farem un gatzim*, i *prenia sa marraixa i feia un trago*, posà com exemple un home pagès que m'ho contava». De tota manera és probable que també existeixi a Eivissa el derivat en *-ada*, tal com ho posa Pérez Cabrero, i paral·lelament al *gasamada* de Sóller; que hagi existit també una variant amb *-n-*, com ho imprimí Pérez Cabrero, encara que teòricament fóra possible segons l'ètimon aràbic, ja és poc probable.

L'arrel aràbiga *hazan*, per ultracorrecció de la pron. aràbiga de *-m* com a *-n-*, es comprova, no sols pel cat. *magatzem*, sinó per casos paral·lels o més aviat oposats que vaig aplegar en *EntreDL* III, 104 (cf. *ib.*, 158). L'arrel àr. *hzn*, que pertany a l'àrab general i de sempre, té sentits amplis i considerable productivitat: especialment 'emmagatzemar, desar, guardar en un celler etc.' [1002, Djaharí etc.].

Almenys en la forma verbal VII, *abtazan*, degué ser popular a l'orient peninsular per 'guardar en celler', car el nostre *RMa*. la posa sota *cellarium*; *mabẖzan* és «botelleria», segons *PALc*. i Boqtor, «almazén de azetes» *PALc.*, «petit réservoir» en el Djahairí; *hazîn* 'di-

pòsit, magatzem' es degué aplicar especialment a carn i menjar, car passà a significar 'carn que ja fa fortor' (de guardada), Firuzabadí, *hizâna* «a repository, a store-room» en l'egipci Fayyumí (1333) i en l'irani Karmaní (1065), el plural *hazâ'in* que figura en l'Alcorà, en un passatge s'ha d'entendre «the treasures of the means of subsistence that are supplied by God», segons el Baiḍawí irani de 1291; avui el nom d'ofici *hazzân* encara significa 'un que emmagatzema blat o menjar' (Tağ-al-*Arûs*) a Egipte (S. XVIII), 'dàtils madurs que s'ennegreixen per massa conservar-los' etc. (Lane, 735a, Dozy, *Suppl.* I, 368-9).

Es comprèn, doncs, que fer un *gasim* o una *gasima* o una *gasama*, partint de la idea de 'donar una rebostada' o 'una beguda de vi del celler', vagin passar a anar a fer una beguda una colla, o rebre amb viandes i begudes algú que obsequiem. Car la *h-* inicial es tornava *g-* en aquest mot i bastants d'altres, i aquí més a causa de la sonorització que havia de produir-se en *mabẖzn* > *magatzem*.

GASIU o GASIVA, 'mesquí, del puny estret', probablement d'un derivat del II. GAZA 'tresor', 'la cambra del tresor', que el mateix que el seu compost *gazo-phylacium* pogué passar a designar una 'guardiola', d'on *gasiva* i *gasiu* aplicats per personificació a l'home que es vol convertir en una guardiola que no deixa escapar els diners que li cauen. □ 1.ª doc.: c. 1890, *DAG*.

«*Gasiu* (Mataró): tacaño, avaro (F. Matheu). *Gasiva* (Badalona): avaro, tacaño. Ex.: és un *gasiva!*». No recollit encara per cap lèxic fins aleshores, ni a primers de segle. Crec que encara no havia aparegut en literatura quan se'n serví Víctor Català en *Ombrívoles* (1904): «Se deia que'l pubill era una mala arna. *Gasive* i verinós, com no havia dut a la casa més que la roba de l'esquena, tingué por de que <la seva dona> "se n'anés" <morís> deixant-lo despul·lat ---. Però la pubilla, que anys feia que no'l podia veure pel seu mal geni i la seva *gasiveria* ---» (p. 96). Spitzer havent entès malament que *baciva* 'ovella no prenyada' (que a vegades ho és per vella), significava 'bèstia vella' i suggerint abusivament que tingués el sentit d'ovella ronyosa, suggerí (*LexikK*, 25) amb el seu menyspreu dels obstacles fonètics, que vingués d'això, pensada òbviament impossible.¹

Hi tornà la Víctor Català en el passatge culminant de *Solitud*, el més tens: «aleshores comprengué la Mila; de cop, tot el pensament de la jove: el pastor 'devia haver pagats voluntats', que, per a ella, volia dir determinats... serveys! --- en mitj de son trastorn, pensava: —Vet aquí la seva gelosia! Vet aquí la seva malícia! Temien que 'ns dongués quelcom!... *Gasives!* Mal pensats! --- digué ---. May ho he sigut la verjaula del pastor, ho sentiut, Marieta? ---» (cap. 16, p. 305).

No era usual a Barcelona, i em cridà l'atenció quan als 12 anys vaig sentir a Sant Pol criticar un home per la seva escassetesa o tacanyeria: «és un *gəzibə*...!» El mot després s'ha propagat bastant i ha anat predominant, en atenuar-se-li el to afectiu i tornar-se terme ob-